

URL: <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-qa-situation-ukraine-i-have-decided-proceed-opening> (data zvernennya: 09.04.2022).

10. Statement of ICC Prosecutor, Karim A.A. Khan QC, on the Situation in Ukraine: Receipt of Referrals from 39 States Parties and the Opening of an Investigation, 2 March 2022. URL: <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-qa-situation-ukraine-receipt-referrals-39-states> (data zvernennya: 09.04.2022).

11. Statement of the Prosecutor, Fatou Bensouda, on the conclusion of the preliminary examination in the situation in Ukraine, 11 December 2020. URL: <https://www.icc-cpi.int/news/statement-prosecutor-fatou-bensouda-conclusion-preliminary-examination-situation-ukraine> (data zvernennya: 09.04.2022).

12. UN General Assembly, Rome Statute of the International Criminal Court (last amended 2010), 17 July 1998, ISBN No. 92-9227-227-6. URL: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b3a84.html>, (data zvernennya: 09.04.2022).

13. Задорожний О., Українська революція гідності, агресія РФ та міжнародне право, К.I.S., 2014.

14. Супрун Д., Міжнародний кримінальний суд: міфи й реальність (International Criminal Court: myths and reality), Forbes, 23 January 2015. URL: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1407934-mizhnarodnij-kriminalnij-sud-mifi-j-realnist>, (data zvernennya: 09.04.2022).

УДК 77:339.13

dr Jacek Janusz Mrozek

ZARYS ROZWOJU FOTOREPORTAŻU WOJENNEGO

1. Wprowadzenie

Motywym przewodnim niniejszego opracowania są losy dziennikarzy, którzy oddali swoje życie na wojnie za prawdę. Ryzykowali wszystko, aby pokazać światu tragedię ludzi żyjących na niespokojnych terenach. Na froncie walczyli nie bronią, lecz aparatem fotograficznym.

Fotoreportaż wojenny narodził się w USA, a jego celem było właśnie utrwalanie na zdjęciach ludzkich problemów⁴. Fotografia ta ma wpłynąć na uczucia, wywołać emocje. Zawdzięczamy jej wiarygodny przekaz z odległych zakątków świata opanowanych przez wojny. Tego typu zdjęcia należy umieć odbierać. Nie są one

---

⁴ P. Chauvel, *Reporter wojenny*, Warszawa 2005, s. 9-11.

tradycyjnymi obrazkami, których wygląd cieszy oko widza. W tym przypadku wymagane jest odczytywanie głębi i odczuwanie bijącej z nich ekspresji⁵.

Fotografia wojenna stała się nieodzownym elementem współczesnej prasy. Należy ona do nurtu fotografii reportażowej. Dokumentuje życie zwykłych ludzi oraz aktywność żołnierzy na terenach objętych działaniami zbrojnymi. Pokazuje spontaniczne wydarzenia i reakcje ludzi na tragedię.

2. Rozwój fotografii wojennej

Aparaty fotograficzne od momentu swoich narodzin zaczęły uwieczniać tworzącą się historię. Na pierwszych zdjęciach, które można uznać za fotografie prasowe znaleźli się amerykańscy żołnierze na koniach. Zostali oni uwiecznieni w 1847 roku podczas wojny amerykańsko-meksykańskiej. Rok później uwiecznione zostały zamieszki oraz ich skutki na ulicach Paryża⁶.

Jednym z pionierów fotografii dziennikarskiej był Roger Fenton. Na prośbę rządu brytyjskiego w 1855 roku został wysłany na Krym podczas wojny, którą przegrała Rosja, w wyniku starcia się ze sprawnymi i dobrze wyposażonymi technicznie armiami państw zachodnich oraz w wyniku wewnętrznej korupcji i kradzieży w administracji cywilnej i wojskowej. Reporter udokumentował na swych zdjęciach umundurowanych żołnierzy, ich namioty oraz portrety. Podczas podróży zrobił ponad 400 zdjęć⁷.

Wojna secesyjna również odegrała znaczącą rolę w fotografii prasowej. Materiał reporterski uzbierany podczas wojny secesyjnej odegrał ważną rolę w postrzeganiu wojny przez opinię publiczną. Dnia 19 września 1862 roku Alexander Gardner sfotografował zwłoki żołnierzy, które od dwóch dni leżały niepochowane po bitwie nad Antietam. Jego zdjęcia stały się najważniejszymi dokumentami tej wojny⁸.

Dopiero początek nowego wieku uświadomił ludziom potęgę fotografii w prasie. W tym okresie pojawiła się znaczna ilość agencji fotograficznych. Twórcom zdjęć zależało na tym, aby ich dzieła były jak najbardziej autentyczne. W związku z tym rezygnowali z poprawiania fotografii, które często były robione w trudnych warunkach. Zdjęcia stawały się dokumentem, które były swoistym certyfikatem autentyczności opisanych na łamach prasy wydarzeń⁹.

Okres międzywojenny był czasem, w którym fotografia reportażowa rozwijała się prężnie. Kierunek uległ rozdzieleniu i od tamtej pory zaczął rozwijać się w dwóch niezależnych nurtach. Pierwszy kierunek zajmował się takimi tematami jak życie towarzyskie, bale, zabawy oraz inne formy społecznej rozrywki. Odłam drugi

---

⁵ M. Wojtak, *Analiza gatunków prasowych*, Lublin 2008, s. 122.

⁶ L. Wolny-Zmorzyński, *Fotograficzne gatunki dziennikarskie*, Warszawa 2007, s. 86.

⁷ B. Martin, *Kompendium fotografii*, Warszawa 2011, s. 285.

⁸ *Ibidem*, s. 285-286.

⁹ A. Konopacki, *Wszystko o fotografii*, Warszawa 1984, s. 21.

uwieczniał m.in. warunki życia w prowincjonalnych miasteczkach i dzieci z dzielnic robotniczych¹⁰.

II wojna światowa była momentem przełomowym w fotografii dziennikarskiej. Niestety wszelkiego rodzaju dokumentacje z tego okresu zachowały się w bardzo małych ilościach. Na szczęście bardzo dobrze zachowała się dokumentacja obrony Warszawy w trakcie Powstania Warszawskiego, w tym ujęcia takich jak masowe egzekucje, płonące budynki i walki uliczne¹¹.

Na całym świecie w rolę korespondentów wojennych wcieliło się tysiące osób. Rzetelna i pełna poświęceń praca sprawia, że znajdują się jednostki, które są zawsze o krok przed pozostałymi. Swoim zaangażowaniem mogą świecić przykładem. Postawą i osiągnięciami na kartach historii zapisali się m.in. wspomniany wcześniej Aleksander Gardner, Roger Fenton, Robert Capa, Anthony Suau, James Nachtwey, Waldemar Milewicz, który został zastrzelony w Iraku¹² oraz Krzysztof Miller, który popełnił samobójstwo w wyniku zmagania się z zespołem stresu pourazowego.

Gwałtowny rozwój i rozprzestrzenianie się zdjęć wiązało się z wyższością fotografii nad tekstem. W przypadku zdjęć niepotrzebna jest znajomość języka. Wszelkie bariery zostały złamane. Przekaz taki jest w stanie zrozumieć każdy bez względu na pochodzenie. Ludzie z różnych krańców świata mogą ujrzeć co przeżywa społeczeństwo po drugiej stronie globu¹³.

3. Podsumowanie

Rolą korespondentów jest niesienie przesłania. Materiały przez nich tworzone mają wielorakie zadanie. Są jednocześnie dowodem, dokumentem i oskarżeniem. Ich zadaniem jest wpływać na widza, aby nie patrzył beczynnym na zło panujące na świecie. Dzięki temu dziennikarze uważają, że ich praca ma sens. Są przekonani, że wywołają w odbiorcy uczucia, które nie pozwolą mu patrzeć na wszystko obojętnie i zmotywują do podjęcia działania.

W wypowiedziach korespondentów czuć ten sam przeplatający się motyw. Są bezradni wobec cierpienia innych ludzi. Często używają słów „trzeba tu być żeby to zrozumieć”. Obserwacja całego wydarzenia w telewizorze i wygodnym fotelu nie odzwierciedla tego, co oni starają się przekazać. Są bowiem świadkami okrucieństwa. Nie wierzą w pełni w swój sukces, ale wracają tam gdzie prawdę zabija się ostrymi nabojami i rakietami, a każda chęć bycia wolnym kończy się śmiercią. Będąc w takich miejscach mogą czuć zaszczyc.

Powodem do dumy nie jest obserwacja cierpienia ludzi. Powodem do dumy jest przekazywanie okropnej prawdy światu, który nie może pozostać obojętny i powinien zareagować na zło panujące na świecie. Pokazywanie świata takim, jaki naprawdę

---

¹⁰ *Ibidem*, s. 24-25.

¹¹ *Ibidem*, s. 27-28.

¹² M. Hodalska, *Korespondent wojenny. Ofiarnik i ofiara we współczesnym świecie*, Kraków 2006, s. 95.

¹³ H. Latoś, *Z historii fotografii wojennej*, Warszawa 1985, s. 24.

jest to ich swoista walka z wszelkimi przeciwnościami. Nie robią tego dla siebie, a dla zabitych i rannych, w tym rodziców z dziećmi. Wypełniają po prostu swoją powinność.

Tragiczne w swej wymowie zdjęcia, które pokazują zbrodnie, mają potężny wpływ na tych, którzy je potem oglądają. Jednak nie tylko obserwator jest w szoku przeglądając te zdjęcia. Mają one również duży wpływ na tych, którzy je wykonują. Często dramatyczne obrazy, które zostały zatrzymane w kadrze, przez wiele lat pozostają w oczach reporterów. Niektórzy nie potrafią sobie z tym poradzić.

Czy w erze, gdzie odbiorca jest bombardowany wiadomościami o wojnie, reporter jest w stanie jeszcze wywołać w człowieku głębsze odczucia?

Przykro to stwierdzić, ale coraz bardziej dzisiejsze wiadomości o śmiercionośnej inwazji Rosji na Ukrainę nie poruszają widzów, czytelników i słuchaczy. Stało się to dla nich przykrą codziennością.

Jednakże fotoreporter wojenny nie ma prawa pogodzić się z tym. Jeżeli spośród miliona osób chociaż jedną poruszy jego przekaz to oznacza, że dziennikarskie zadanie zostało wykonane.

Fotoreporterzy wojenni nie wyruszają na pole bitwy, aby zginąć. Wyruszają tam po to, żeby opowiedzieć historię cierpiących ludzi i pokazać światu prawdę – największą cnotę na świecie¹⁴.

УДК 339.9:620.9](438)«.../2040»

Ewa Radecka

*Assistant Professor, Phd, Faculty of
Law and Administration, Institute of Law,
University of Silesia in Katowice, Poland*

POLITYKA ENERGETYCZNA POLSKI DO 2040 R. WYBRANE ZAGADNIENIA

W opracowaniu tym Autorka chciałaby przedstawić szerszemu gronu zagadnienia związane z Polityką energetyczną Polski do 2040 r. [dalej: PEP, 5] z jednoczesną próbą oceny przyjętych założeń w niej przedstawionych.

Po 12 latach od ustanowienia poprzedniej polityki, przyjęto nowy dokument strategiczny, wyznaczający kierunki rozwoju tego sektora. W ocenie polskiego ministra klimatu i środowiska „PEP2040 stanowi jasną wizję strategii Polski w

---

¹⁴ *Ibidem*, s. 141.